

42. Костюк Г. Зустрічі і прощання : Спогади / Костюк Г. – Едмонтон : Канадський інститут українських студій, Альбертський університет, 1987. – Книга перша. – 743 с.

Аннотация
В.Р.Адамский

Становление Каменец-Подольского университета: взгляды современников

В статье рассматриваются воспоминания и научные разработки представителей украинской интеллигенции, которые, работая в различных государственных, общественных, образовательных учреждениях, одновременно были приобщены к процессу становления и организации деятельности первого высшего учебного заведения на Подолье – Каменец-Подольского государственного украинского университета.

Ключевые слова: *Каменец-Подольский государственный украинский университет, мемуары, воспоминания, ректор, профессорско-преподавательский состав, студенты, И. Огиенко.*

Summary
V.R.Adams'kyi

Foundation of Kam'yanets' Podil'skyi University: the Views of the Contemporaries

The article contains reminiscences and scientific drafts of the representatives of Ukrainian intelligence who working in different state, social, educational establishments, were simultaneously involved in the process of foundation and organization of work of the first higher educational establishment in Podillia - Kam'yanets' Podil'skyi State Ukrainian University.

Key words: *Kam'yanets' Podil'skyi State Ukrainian University, memoirs, reminiscences, rector, teaching staff, students, I.Ohiyenko.*

Дата надходження статті

„14” жовтня 2008 р.

УДК 378.14.001.76

М.В.АРТЮШИНА,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Київ)

Особистісна готовність студентів економічних спеціальностей до інноваційної діяльності

У статті розглядається проблема відповідності особистісних властивостей фахівців економічного профілю вимогам сьогодення, зокрема забезпечення особистісної готовності до інноваційної діяльності. Автором розглянуто теоретичні аспекти підготовки особистості до інноваційної діяльності, наведено результати емпіричного дослідження окремих інноваційних властивостей сучасних студентів економічного профілю.

Ключові слова: *готовність до діяльності, готовність до інноваційної діяльності, особистісна готовність майбутніх економістів до інноваційної діяльності, інноваційний тип особистості, інноваційність, інноваційні властивості особистості.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Змінність і динамічність сучасного життя вимагають від особистості не тільки постійного пристосування до змінних умов, а й ініціації нових змін. Здатність до інноваційної діяльності стає значущим компонентом підготовки людини будь-якого фахового спрямування, і тим більш фахівця в галузі економіки. Значущість інновацій в економічній сфері настільки велика, що на сьогодні все частіше говорять про становлення нової парадигми економічного розвитку, що отримала назву „інноваційна економіка”.

Інноваційна економіка – це економіка суспільства, заснована на знаннях, інноваціях, на позитивному сприйнятті нових ідей, нових машин, систем і технологій, на готовності до їх практичної реалізації в різних сферах людської діяльності. Основними ознаками інноваційної економіки є: наявність сучасних інформаційних технологій і комп'ютеризованих систем; наявність розвиненої інфраструктури, що забезпечує створення національних інформаційних ресурсів; прискорена автоматизація і комп'ютеризація всіх сфер і галузей виробництва й управління; створення і оперативне впровадження в практику інновацій різного функціонального призначення; наявність гнучкої системи випереджаючої підготовки і перепідготовки кваліфікованих фахівців [3].

Однак запровадження відповідних підходів неможливе без врахування людського фактору. „Україні час започаткувати глобальну орієнтацію своєї політики в економічній і соціальній сферах. Для цього насамперед потрібно створити відкрите суспільство з механізмами, що забезпечують необхідну для нової економіки гнучкість до змін, що відбуваються, і викликів, які вони роблять суспільству”. Це зумовлює й потребу в новому типі підприємця. „Саме за високого рівня професійної підготовки еліт має місце брак „носія змін”: підприємливості, сміливості у відкиданні старого і переходу до нового, здатності до швидкої

перекидки капіталів із секторів з низькою продуктивністю, своєчасного використання умов для створення нових фірм, які мають схильність до досліджень та розвитку і швидко переростають у великі (нині вже просто малий бізнес не є найпрогресивнішим). Саме відсутність такого „носія змін” у суспільстві призвела до занепаду комунізму і не дозволяє скористатися потенціалом незалежної України” [7].

Нові вимоги, що пред’являються до працівників в інноваційній економіці, невід’ємно потребують й трансформації системи економічної освіти і підготовки економічних кадрів. Суттєвим компонентом такої підготовки має бути формування особистісної готовності майбутніх економістів до інноваційної діяльності. Проблема підготовки майбутніх економістів до інноваційної діяльності в плані їх особистісної готовності до інновацій складає предмет розгляду даної статті.

Аналіз досліджень та публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми... Аналіз останніх вітчизняних досліджень в галузі економіки свідчить про недостатню увагу науковців до питань розвитку інноваційних властивостей фахівців економіки. В працях науковців, що займаються проблемами інноваційної економічної діяльності, розглядаються питання управління інноваційною діяльністю, виявлення загальних механізмів та окремих типів її реалізації (М.В.Гаман, О.О.Лапко, А.Я.Кузнецова), організації міжнародного співробітництва в галузі інноваційних технологій (О.Ф.Андросова, А.В.Череп, А.В.Гриньов, О.М.Шершенюк, С.В.Овчаренко), вивчення особливостей інноваційної діяльності в окремих секторах виробництва і типах підприємств (О.І.Дацій, П.М.Музика, Г.В.Возняк, А.Я.Кузнецова) тощо. Окремі роботи присвячені розкриттю ролі економічної освіти в розвитку української держави (С.О.Михаць, С.В.Опацька, Л.О.Плахотнікова). Деякі психолого-педагогічні аспекти окремих галузей і рівнів економічної підготовки розкриваються в працях В.І.Свистун, В.Д.Стасюк, Т.А.Жишко, О.Г.Пиндик, Г.М.Романової та ін.

Разом з тим в жодній з цих робіт не розглядаються питання розвитку особистісної готовності майбутніх фахівців економіки до інноваційної діяльності. Даний напрямок підготовки традиційно відноситься до психолого-педагогічних проблем професійного навчання. Особливо широко у вітчизняних умовах досліджена проблема підготовки майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності (Т.М.Демиденко, Н.І.Клокар, О.Г.Козлова та ін.). У дослідженнях російських вчених підготовка до інноваційної діяльності на сьогодні розглядається більш широко. Зокрема, Є.П.Печерською обґрунтовано загальні методологічні основи формування інноваційної діяльності в умовах вищої школи. Однак, незважаючи на існування деяких загальних механізмів розвитку інноваційних властивостей, не можна не враховувати й професійного контексту такої підготовки. Підготовку студентів різного профілю до інноваційної діяльності розглянуто в працях М.М.Маліванова, Н.К.Нурієва, Г.М.Овчиннікової. Однак специфіка розвитку інноваційних властивостей особистості майбутніх економістів досі не вивчена.

Формулювання цілей статті... У даній статті буде розглянуто теоретичні аспекти підготовки особистості до інноваційної діяльності, наведено результати емпіричного дослідження окремих інноваційних властивостей сучасних студентів економічного профілю.

Виклад основного матеріалу... У першу чергу слід висвітлити сутність поняття „особистісна готовність до інноваційної діяльності”. У тлумачному словнику С.І.Ожогова дається таке визначення: „підготувати – зробити щось для організації, навчити, дати необхідні знання”, „готовність – стан, за якого все зроблено, все готове” [4, 131, 489]. Отже, підготовку до чогось можна розглядати як формування готовності, а готовність – як очікуваний результат підготовки. У зв’язку з цим у ряді психолого-педагогічних праць з проблем інноваційної діяльності розглядається поняття готовності до інноваційної діяльності як результат відповідної підготовки.

Інтеруюемо думки різних науковців стосовно розуміння цього поняття.

В більшості проаналізованих праць спочатку розкривається поняття „готовності до діяльності” взагалі. І.Є.Піскарьова виділяє два основні напрямки вивчення готовності [6, 21]:

- функціональний – розгляд готовності як певного психічного стану, умови успішності виконання діяльності, в якому значущу роль відіграє установка до діяльності (Є.С.Кузьмін, Н.Д.Левітов, В.М.Мясищев, Л.С.Нерсесян, Д.М.Узнадзе);

- особистісний – розгляд готовності як особистісного утворення, інтегративної властивості особистості, що забезпечує ефективність діяльності (В.О.Крутецький, К.К.Платонов, М.І.Дьяченко, І.О.Зімня, Л.О.Кандибович, В.О.Сластьонін).

Дані напрямки простежуються й у визначеннях поняття „готовність до інноваційної діяльності”. Є.П.Печерська розділяє перший підхід і зазначає: „Проведений у результаті дослідження системно-функціональний аналіз професійної діяльності менеджера дозволив нам, вслід за Н.Д.Левітовим, визначити стан психічної готовності до діяльності як стан, що може бути тривалим і короткочасним, в залежності від індивідуальних особливостей особистості і типу вищої нервової діяльності людини, а також тих умов, в яких відбувається діяльність”, і далі „...стан психічної готовності до інноваційної діяльності має складну динамічну структуру, є виразом сукупності інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових сторін психіки людини у їх співвідношенні із зовнішніми умовами і майбутніми

завданнями” [5, 167-172].

А.В.Шлома, що розкриває поняття готовності до інноваційної педагогічної діяльності, схильна до другого напрямку: „...ми вважаємо можливим визначити готовність до інноваційної діяльності як психологічну якість особистості, що являє собою закономірний результат професійної підготовки до здійснення інноваційної діяльності, в яку входить ознайомлення з основними проблемами педагогічної інноватики, формування професійної інноваційної спрямованості, отримання значущих знань та інноваційних вмінь, формування необхідних особистісних властивостей і професійних якостей, розвиток здатності до самовдосконалення” [9, 35-40]. Цікавим є також визначення Л.Т.Чернової: „професійно-особистісну готовність до інноваційної діяльності ми визначимо як активну професійно-педагогічну і особистісну позицію вчителя, яка є передумовою продуктивної інноваційної діяльності і наслідком професійного саморозвитку вчителя” [8, 17].

У залежності від обраного підходу до розуміння поняття „готовності” визначається і її структура. Різні автори пропонують різний склад і характеристику компонентів готовності до інноваційної діяльності:

- А.В.Шлома: особистісний (потребнісно-мотиваційний), креативний, когнітивно-операційний, рефлексивний [9, 35-38];
- Н.О.Дука: мотиваційний, когнітивний, рефлексивний і технологічний [2, 101].
- Л.Т.Чернова: мотиваційний, когнітивний, процесуальний [8, 17];
- Е.П.Печерська: мотиваційний, когнітивний, операційний, емоційно-вольовий, інформаційний [5, 172]

Відповідно до завдань, поставлених у нашому дослідженні, ми будемо розуміти готовність людини до інноваційної діяльності в контексті особистісного напрямку, тобто розглядати її як стійке особистісне утворення, що складається з сукупності взаємопов'язаних інноваційних властивостей.

У соціології, психології, менеджменті, педагогіці на сьогодні існує безліч різноманітних думок стосовно того, які властивості особистості слід вважати інноваційними, а також пропонується ряд підходів до їх розгляду. Зокрема, Г.І.Герасимов та Л.В.Ілюхіна на основі аналізу ряду соціологічних праць надають узагальнюючу характеристику інноваційного типу особистості як певної сукупності її характерологічних рис, що визначають успішність інноваційної діяльності, а саме:

- потреба у змінах, уміння відійти від влади традицій, виділяючи пункти розвитку й адекватні їм соціальні механізми;
- наявність творчості як особистісної якості і творчого (креативного) мислення;
- здатність знаходити ідеї й використовувати можливості їх оптимальної реалізації;
- системний, прогностичний підхід до відбору й організації нововведень;
- здатність орієнтуватися в стані невизначеності й визначати припустимий ступінь ризику;
- готовність до подолання перешкод, що постійно виникають;
- розвинена здатність до рефлексії, самоаналізу [1, 13-14].

Ми вважаємо, що особистісна готовність майбутніх економістів до інноваційної діяльності має включати ряд складових: здатність до саморозвитку, зайняття активної особистісної позиції у реалізації інноваційних пошуків, позитивне ставлення до інновацій, визнання переважної ролі внутрішніх факторів у реалізації інноваційної діяльності, самостійне ініціювання інноваційної активності, сприяння реалізації інновацій у зовнішньому середовищі, визнання своєї інноваційної спроможності тощо.

Наведемо результати дослідження окремих інноваційних властивостей, здійсненого в процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана та Київському інституті банківської справи. Було опитано 112 студентів I курсу. В ході опитування використовувалася методика Рогова „Оцінка здатності до саморозвитку”. Згідно цієї методики, студенти відповідали на ряд запитань стосовно їх активності в плані підвищення своєї ерудиції, кругозору, цікавості до проблем самовдосконалення тощо. Результати розподілялися за трьома рівнями або типами саморозвитку: зупинка розвитку, ситуативний розвиток, активний розвиток. Отримані дані зображені на рис. 1.

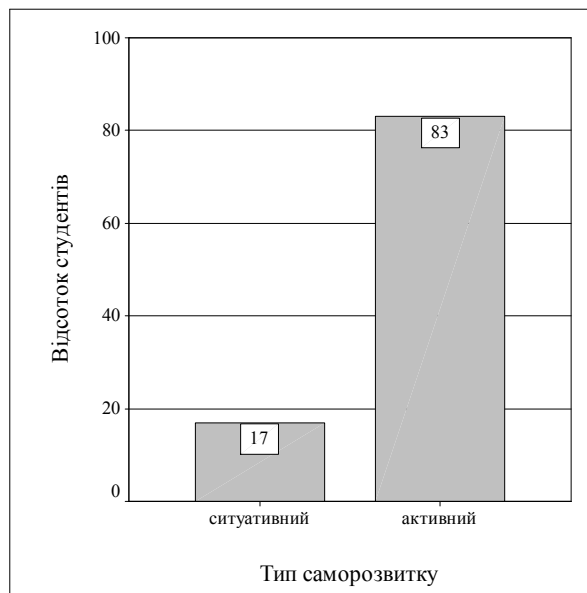

Рис. 1. Розподіл досліджених студентів за типами саморозвитку

Отже, більшість студентів відмітили схильність до активного саморозвитку. Разом з тим, співставлення відповідей студентів різних ВНЗ показало деяку розбіжність в оцінках (рис. 2). Студенти державного ВНЗ (КНЕУ) у своїх відповідях продемонстрували вищі показники за здатністю до саморозвитку, ніж студенти ВНЗ недержавної форми власності (КІБС).

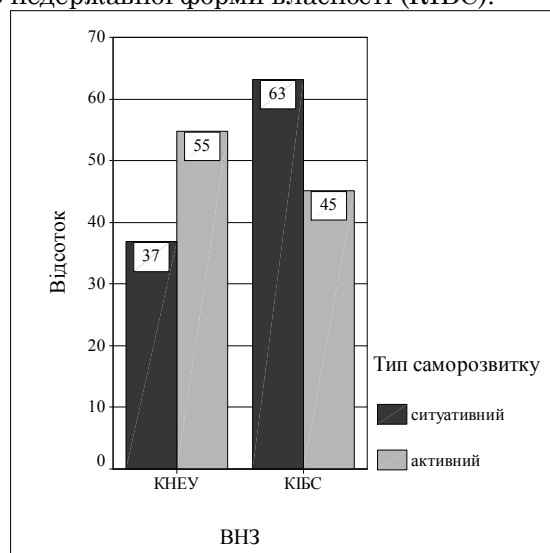

Рис. 2. Розбіжності в розподілі студентів різних ВНЗ за типами розвитку

Такий результат можна пояснити різними факторами, однак в цілому слід відмітити певну залежність здатності до саморозвитку від умов навчання.

Ще одним важливим компонентом особистісної готовності до інновацій є позитивне ставлення до інноваційної діяльності, зокрема, підтримка інноваційних пошуків в освіті. Для визначення типу такого ставлення використовувалася спеціально розроблена методика, в якій пропонувалося висловити свою ступінь згоди з певними твердженнями стосовно інновацій в освіті, що відображалася у відповідній кількості балів. За кількістю набраних балів визначалися два типи ставлення: позитивне (більша згода з твердженнями про користь інновацій) та негативне (більша згода з твердженнями про негативні наслідки інновацій). У дослідженні взяли участь студенти II курсу і викладачі КНЕУ імені Вадима Гетьмана (всього 71 особа). В результаті було отримано такі показники (рис. 3).

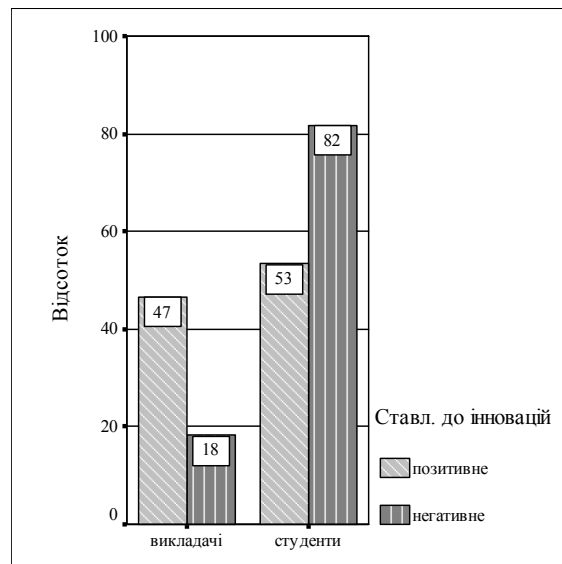

Рис. 3. Розбіжності в розподілі студентів і викладачів за типами ставлення до інновацій

Отже, студенти продемонстрували більш виразний негативний тип ставлення до можливих інновацій в освіті. Це знову ж таки можна пояснити різними причинами, зокрема, низькою поінформованістю студентів щодо цілей і змісту деяких освітніх інновацій (дослідження проводилося в період активного запровадження вимог Болонської декларації у процес навчання в університеті). Однак певною мірою це свідчить і про недостатню готовність студентів до реалізації певних змін.

Висновки... Дослідження інших інноваційних властивостей майбутніх економістів показує, що студенти не завжди є ініціаторами певних змін, проявляють недостатню активність у плані підтримки і реалізації нововведень.

В цілому можна підсумувати, що вже перші результати дослідження говорять про недостатність наявних підходів для формування особистісної складової готовності до інноваційної діяльності майбутніх економістів. У подальших дослідженнях буде здійснено більш ґрунтовний аналіз компонентів особистісної готовності до інновацій стосовно економічного фаху, а також розроблено комплекс психолого-педагогічних умов прояву й розвитку інноваційних властивостей особистості під час навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Герасимов Г. И. Инновации в образовании: сущность и социальные механизмы / Г. И. Герасимов, Л. В. Илюхина. – Ростов н/д : Логос, 1999. – 136 с.
2. Дука Н. А. Педагогическое проектирование как условие подготовки будущего учителя к инновационной деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дука Наталья Александровна. – М., 2003. – 228 с.
3. Исмаилов Т. А. Инновационная экономика – стратегическое направление развития России в XXI веке / Т. А. Исмаилов, Г. С. Гамидов // Инновации. – 2003. – № 1.
4. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М. : Советская энциклопедия, 1973. – 847 с.
5. Печерская Э. П. Методология формирования инновационного компонента профессиональной деятельности специалиста в условиях высшей школы : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / Печерская Эвелина Павловна. – Тамбов, 2003. – 361 с.
6. Пискарева И. Е. Формирование готовности будущих учителей к инновационной деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Пискарева Инна Евгеньевна. – Кострома, 2000. – 150 с.
7. Савельев С. Нова економіка: мода чи єдиний шанс для нової країни / С. Савельєв, В. Куриляк // Дзеркало тижня. – 29 березня – 5 квітня. – 2002. – № 12 (387).
8. Чернова Л. Т. Формирование профессиональной личностной готовности учителя к инновационной деятельности в системе повышения квалификации : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Чернова Людмила Тимофеевна. – Казань, 1997. – 159 с.
9. Шлома А. В. Личностно-профессиональное самосовершенствование как средство подготовки учителей к инновационной деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Шлома Алла Викторовна. – Брянск, 2004. – 219 с.

Аннотація

М.В.Артюшина

Личностная готовность студентов экономических специальностей к инновационной деятельности

В статье рассматривается проблема соответствия личностных свойств специалистов экономического профиля требованиям современности, в частности формирование личностной готовности к инновационной деятельности. Автором рассмотрены теоретические аспекты подготовки личности к инновационной деятельности, приведены результаты эмпирического исследования отдельных инновационных свойств современных студентов экономического профиля.

Ключевые слова: готовность к деятельности, готовность к инновационной деятельности, личностная готовность будущих экономистов к инновационной деятельности, инновационный тип личности, инновационность, инновационные свойства личности.

Summary

M.V.Artyushyna

Personal readiness of students of economic specialities to innovative activity

The problem of correspondence of personal properties of specialists of economic type to the requirements of modernity, in particular forming of personal readiness to innovative activity is examined in the article. The theoretical aspects of preparation of personality to innovative activity are scrutinized by the author, the results of empiric research of separate innovative properties of modern students of economic type are shown.

Keywords: *readiness to activity, readiness to innovative activity, personal readiness of future economists to innovative activity, innovative type of personality, innovativeness, innovative properties of personality.*

Дата надходження статті

„09” жовтня 2008 р.

УДК 378.6:004

В.М.БАРАНОВСЬКА,

викладач

(м.Хмельницький)

Проблеми впровадження нових інформаційних технологій в педагогічних закладах освіти

В статті проаналізовано стан інформатизації освіти в Україні, розглянуто компетентнісний підхід впровадження нових інформаційних технологій в педагогічні заклади освіти, окреслено проблеми, що виникають в педагогічній практиці вчителів при використанні комп'ютерно-орієнтованих засобів.

Ключові слова: *інформатизація освіти, інформаційна культура, нові інформаційні технології, компетентнісний підхід, конкурентноздатність навчальних закладів.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Однією з основних вимог до вищої освіти є вимога її сучасності, що включає в себе уявлення про те, якою повинна бути сучасна людина, людина-професіонал, яке її призначення, роль у суспільстві, яке замовлення на її освіту, які очікування від освіти у самої людини, суспільства. Освіта все більше орієнтується на „вільний розвиток”, високу культуру, творчу ініціативу, самостійність, мобільність майбутніх спеціалістів, що вимагає якісно нового підходу до формування майбутнього фахівця. Випускнику педагогічного вузу доведеться працювати в навчальних закладах різних форм власності, різних сегментах соціальної та економічної сфер, в галузі управління та адміністрування. В одних випадках для працедавця буде важливою кваліфікація, а також засвоєні освітні програми. В інших – працедавець зацікавлений в робітнику, який в оптимальні терміни зможе реалізувати певний проект, спрямований на вирішення проблем розвитку організації, підприємства чи закладу. У першому випадку йдеться про знання, вміння та навички, сформованих у студентів, у другому – про їхню компетенцію та компетентність [5].

Основною ціллю освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня та профілю, конкурентноздатного на ринку праці, компетентного, який вільно володіє професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності, готового до професійного росту, соціальної та професійної мобільності.

Формування компетентності, тобто здатності застосовувати знання та вміння в реальній життєвій ситуації, є однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти. Компетентність студентів, зокрема педагогічних вузів, проявляється в оволодінні знаннями та цілеспрямованим їх застосуванням при розв'язанні професійних завдань. Розв'язування професійних завдань неможливо здійснити без методичних знань, до яких належить знання методів, методик, прийомів при розв'язуванні нестандартних завдань; принципів психолого-педагогічного вивчення особистості.

Об'єм знань, що породжується світовою спільнотою, подвоюється кожні два-три роки. Тому в сучасному інформаційному суспільстві необхідні вміння здобувати, критично осмислювати та використовувати інформацію, що передбачає оволодіння інформаційними технологіями [2].

Сьогодні інформаційні технології стали невід'ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства. У цих умовах революційних змін вимагає і система навчання. Нині якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет. Адже вони дають змогу вчителю краще подати матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання учнів та підвищити їхній інтерес до навчання. Вчитель має можливість отримувати найповнішу, найсвіжішу інформацію, активно спілкуватися з колегами, учнями та батьками. Завдяки цьому підвищується авторитет вчителя, він дійсно може бути носієм культури, знань, усього передового [1].

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... На сьогодні проблеми стану інформатизації освіти в Україні, змін у підходах до навчання, впровадження нових технологій та використання електронних засобів учбового призначення є актуальні. За останній час